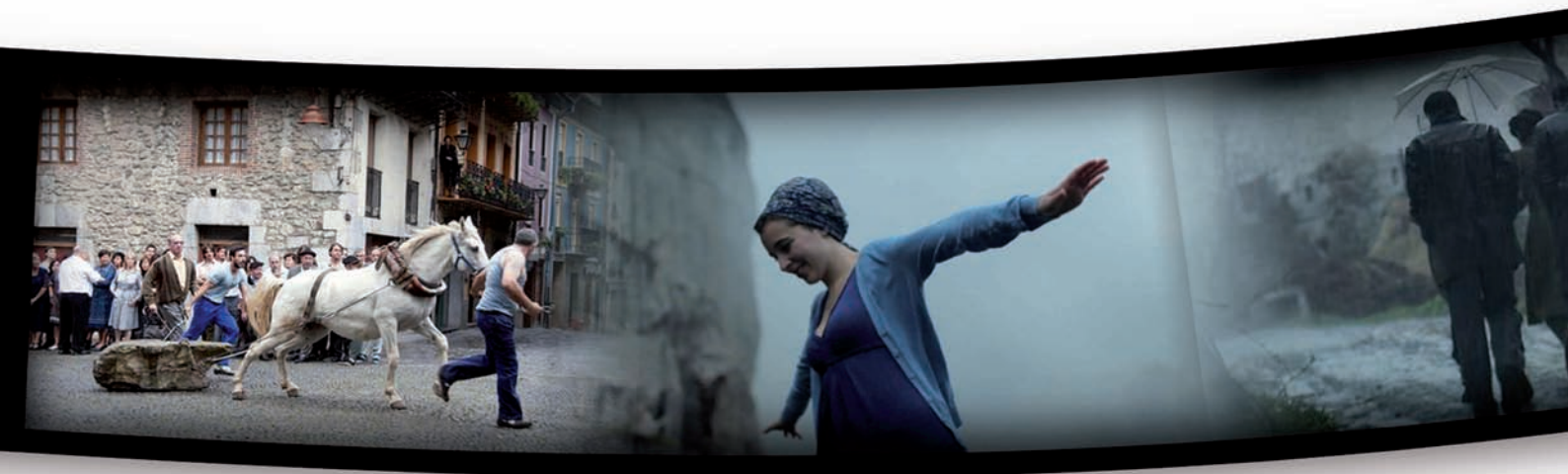

Zinema

Lilura hauskorra

Arriya, Urte berri on, amona!, Bertsolari, Bi anai, Azken bidaia, Gartxot. Denbora tarte laburrean, euskal ekoizpenek bete dituzte zinema-aretoak eta karteldegian lauzpabost aste irautea lortu dute filmetako batzuek. Ezohikoa den produkzio kopuruaz, lanen kalitateaz eta publikoaren erantzunaz galdetu diogu hainbat zinema zaleri.

MIKEL GARCIA IDIAKEZ

Argazki muntaia: Garbine Ubeda Goikoetxea

POZGARRIA DA euskal filmak areto komertzialetan ikusi ahal izatea, “hori delako guda-zelaia eta zinemari neurria hartzeko guneetako bat”, dio Begoña del Teso zine kritikariak. Geroz eta jende gehiago ari da zinema ondo ikasten, leku onetan, eta horren adierazgarri dela gaineratu du, baina ardoarekin bezala, uzta kontua izan ohi dela, “eta aurtengo uzta bikaina suertatu zaigu”. Harkaitz Cano idazlearen ustez, halako estreinaldi pilaketak kasualitatearen fruitu dira. *Zinea eta literatura. Begiaren ajeak* liburua egilearen esanetan, “niri gehien poztu nauena barietatea da, bata bestearekin zerikusirik ez dutelako pelikulek, ez estilistikoki, ez genero aldetik, ez hizkuntza erregistroari dagokionez”.

Erakunde publikoen diru-laguntzek izan dute zerikusirik uzta emankor honetan, Miren Manias ikaslearen aburuz. Euskarazko

zinemaren finantzazioari buruzko tesia egiten ari da Manias EHUn. Bere hitzetan, ordea, egoerak okerrera egin dezake epe laburrean, krisiarekin murrizketak aurreikusten baititu diru-laguntzetan eta ekoizpen kopuruak behera egingo luke. “Kopuruaz gain, hala ere, kalitatea hartu behar da kontuan, oreka bilatu, pelikula gutxiago egin arren, aurrekontu handiagoa izan dezan lan bakoitzak, kalitate ahalik eta onena”.

Koldo Almandoz zine-zuzendaria ere ez du itsutzen euskal zinemaren hilabeteotako loraldiak. Batetik, karteldegian hainbeste euskal film egotea ona den arren, hiru hilabete-tan guztiak batera estreinatu izanak kezkatzen du, gehienbat jakinik ez dagoela guztientzako adina publiko: “Ez dakit ez ote den ari gertatzen Durangoko Azokaren Sindromea, Donostiako Zinemaldiaren ostean

"Euskarazko filmak ez dira nahikoa promozionatzen. Estreinatzen da pelikula eta inguruko jendeak jakin ere ez daki askotan"

MIREN MANIAS, IKASLEA

dena estreinatzea, jaialdiaren tiradizoari jarraiki, eta susmatzen dut hauetako pelikula berri bat jartzen dutenean ez diola lekua kentzen banatzaile handi baten pelikulari, beste euskal pelikula baten ordeztartzen dela bai- zik". Horregatik, denboran banatzea eta estreinaldiak beste modu batean egitea beharrezkoa ikusten du zuzendariak. Bestetik, azaldu digu lan kopuruez eta horien iraupenaz gain faktore gehiago ere hartu behar direla aintzat: "Ikusten dugu film asko dagoela karteldegian eta lilura efektu batera eraman gaitzake horrek, baina datuak eskutan, *Aupa Etxebeste!* ikusi zuen jende kopurutik urruti geratu dira estreinaldi hauek. Gustatzen zaigu aldarrikatzea euskal zinema, baina gero errealitateak dio ez garela aretoetara joaten. Arrazoi asko daude atzean: kontsumo ohiturak aldatu dira, telebistan eman arte itxaroten du jendeak, edo espero du herriko kultur-etxean dohainik emango diotela aurre- rago..."

Mimoa, pazientzia, promozioa

Ez, ez da lan erraza jendea zinema-aretoetara erakartzea, eta gainera, euskarazko produktuak kontsumitzeko ohitura falta zaigula

"Denak batera estreinatuta, susmatzen dut hauetako film berri bat sartzeak ez diola lekua kentzen banatzaile handi baten pelikulari, beste euskal pelikula bati baizik"

KOLDO ALMANDOZ, ZINE-ZUZENDARIA

uste du Maniasak. Promozioa izan daiteke bidea, euskarazko filmak ez direla nahikoa promozionatzen baiteritzo, aurrekontu arazoak tarteko: "Estreinatzen da pelikula eta inguruko jendeak jakin ere ez daki askotan". Nolanahi ere, industriak agintzen du: "Banatzaile handiek presioa egiten diete aretoetako jabeek, superproduktzioa jarri dezaten, txikiak ordutegi txarretara eta egun gutxiko emanaldietara alboratuz, beraien katalogoe- tako pelikulek lehentasuna ez badute hurrengo hilean ez dietelako halako eta halako filma ekarriko".

Sare komertzialean arrakastatsu aritzeko sekretua, neurria hartzea da, Del Tesoren esanetan: pelikula mimatu behar du egileak, ekoizleak, banatzaileak, aretoak. "Aretotzar batean ematen bada filma eta 50 lagun joaten badira ikustera, erraza da esatea emaitza txarrak lortu dituela, baina areto txiki eta majo batean jarriz gero, 100 bat ikuslerentzako batean, 50 lagunekin beteta dago sala erdia. Neurria eta mimoa dira gakoak, hasieratik bukaeraino". Hori, eta pazientzia. Aretoe- tako jabeek pazientzia eskatzen die Del Tesok, "euskarazkoak bakarrik ez, gainerako filmak ere ikusi nahi ditugulako, zinemazaleok gutxi gara eta pelikula guztiak ikusi ahal izateko astia behar dugu".

Ezker-eskuin, 25. orritik hasita: *Arriya, Bertsolari, Azken bidaia, Bi anai, Urte berri on, amona! eta Garxot, konkista aitzineko konkista* filmen fotogramak.

"Aretotzar batean ematen bada filma, erraza da esatea gaizki doala, baina 100 bat ikuslerentzako batean, 50 lagunekin beteta dago sala erdia. Neurria eta mimoa dira gakoak"

BEGOÑA DEL TESO, ZINE-KRITIKARIA

"Gehien poztu nauena barietatea da, bata besterekin zerikusirik ez dutelako, ez estilistikoki, ez genero aldetik, ez hizkuntza erregistroari dagokionez"

HARKAITZ CANO, IDAZLEA

Kalitatez ausart eta dotore

Emankorra izateaz gain, oro har kalitate onekoa iruditu zaie aurtengo eskaintza elkarrizketuei. Euskal zinematik urrats bat harago eman duela diote eta bi ezaugarri azpimarratu dituzte denek: aniztasuna eta ausardia. Canoren hitzetan, "sortzaileen apeten arabera lanak dira, telebistatik aske, eta onak. 'Duin' hitza erabili izan da eta hitzak badu kasik konnotazio peioratiboa, baina duina baino, dotorea iruditu zait emaitza, nik gustura ikusi ditut lanak eta gauzak pixkanaka bestelako norabidea hartzen ari direnaren zantzu izan daiteke". Pelikuletan erabilitako euskararen naturaltasuna eta oparotasuna ere eskertu ditu Del Tesok, "euskara berdaderoa, ez museoko

pieza bihurtua". Almandozek, azken bi urteotako salto kualitatiboa nabarmendu du: "Ikusi besterik ez dago, filmak beraien artean zein ezberdinak diren, zein publiko ezberdinari dauden zuzenduta, nola zinema kontzeptu ezberdinak jorratzen dituzten... Bide berriak jorratzeko gogo dago eta apurka-apurka jendea ausartzen ari da horrelakoak ekoizten".

Izenburu kuttunak

Barietate hori azpimarratzearen, proposamen erabat ezberdinak egiten dituzten hiru lan hautatu ditu Koldo Almandozek, pelikularen bat nabarmentzeko eskatu diogunean: "*Urte berri on, amona!, Bertsolari* eta *Bi anai* arrakastatsuak dira bakoitza bere arloan, eta harro sen-

iRUÑAZARRA
TaBERNA • JaTeTXea

Merkaderes kalea, 15 · 31001 IRUÑA (Nafarroa)
T 948 22 51 67 · info@irunazarra.org · www.irunazarra.org

ogiaren egia

Zatoz eta ezagutu garai batean egiten ziren ogiak, lehengo osagai eta teknikekin

Galparsoro
OKINDEGIA

Antzinako ogiaren kabia bihurtu baitugu denda zahar berria

Kale Nagusia 6 (Alde Zaharra) - DONOSTIA - Tel.: 943 421 074

Amona maltzurak, antzinako heroiak eta apustu zentzugabeak

KRIKA KONTRAJARRIAK jaso arren, abuztu aldean jende ugari eraman zuen aretoetara **Arriya** filmak. Alberto Gorritiberea zumaiaarraren lanak bi familia-aren arteko apustua zuen ardatz, gorroto zentzugabeez, tradizio pozoitsuez eta maitasun salbatzaileez hitz egiteko. Urri-azaroan, Donostiako Zinemaldian estreinatutako euskal ekoizpenek errenkadan egin zuten jauzi sala komertzialetara. Komedia beltza, tragedia eta thrillerra uztartuz **Urte berri on, amona!**-n Telmo Esnal zarauztarrak gidaturiko genero saltsak kritika eta publikoaren oniritzia jaso zuen. Bi dokumental ere izan ditugu pantaila handian: Asier

Altuna bergararrak bertsolaritzari eskainitako **Bertsolari** eta Bigarren Mundu Gudan aliatuak laguntzeko sortu zen Comète sareari buruzko **Azken bidaia**, Iurre Telleria eta Enara Goikoetxea hernaniarrek zuzendua. Bernardo Atxagaren eleberria abiapuntu, esperimentaziotik asko duen **Bi anai** lana ekarri du berriki Imanol Rayo iruindarrak. Eta azkeneko estreinaldia ezohiko formatuan iritsi da, helduentzako animazioa: Asisko Urmeneta iruindarrak eta Juanjo Elordi markinarrak **Gartxot, konkista aitzineko konkista** aurkeztu dute, Nafarroako Erdi Aroko bardoaz.

titzeko modukoak, munduko edozein lekutan harrotasunez erakutsi daitezkeenak”. Begoña del Tesori izugarri gustatu zaio *Bi anai*, Imanol Rayo zuzendariaren atrebentziagatik –“lortu du Atxagaren mamutik libratzea”– eta bestelako zinema batera gerturatzeagatik, bisuala, libre. *Bertsolari* ere aipatu du, bertsoari behar den doinua eta irudia ematen diolako, “gazte-egiten du, emakumetu, eta zinema bihurtu”. Harkaitz Canori beste proiektu batek

deitu dio arreta, hau ere arriskatua delako, kontzesiorik gabeko helduentzako animazioa: *Gartxot*. “Gustatu zait aurrekontu edo diru eskasia nola jakin duten baliatzen, pertsonaiek profilez eta aurrez aurre begiratze hori oso jarrera inteligentea iruditu zait. Harritu egin nauen pelikula da eta merezi du”.

Abiatutako zidor berrien mai-lari eutsiko al dio 2012ak. ■

EINSTEIN vs. BOHR

MUNDUA ULERTZEKO BI MODU

Albert Einsteinek ez zituen onartu mekanika kuantikoaren ondorio batzuk, baina oraindik ez da frogatu ondorio horiek faltsuak direnik. Niels Bohr-ek, aldiz, defendatu egin zituen, eta eztabaida luzeak izan zituzten. Bi genioen arteko eztabaidak ulertzeko liburu egokia da hau.

Zizpiak

QUANTUM EINSTEIN, BOHR eta errealitatearen izaeraren inguruko eztabaida handia.

Egilea: Manjit Kumar

ELHUYAR edizioak

WWW.ELHUYAR.ORG/EDIZIOAK

Zelai haundi, 3. Osinalde Industrialdea. 20170 Usurbil (Gipuzkoa) Tel.: 943 36 30 40 - www.elhuyar.org

Gipuzkoako Foru Aldundia